

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СТИМУЛЮВАННІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

Кавтиш О.П., к.е.н., доцент кафедри економіки і підприємництва
КПІ імені Ігоря Сікорського, Україна
okavtysh@yandex.ru

Національна інноваційна система (НІС) може бути визначена як складна, динамічна, багато-рівнева соціально-економічна система, орієнтована на забезпечення процесу інтенсивного суспільного відтворення, еволюцію суспільних відносин, структурну перебудову середовища життєдіяльності суспільства (економічного, соціального, ресурсно-екологічного, культурного тощо) шляхом логічної побудови і реалізації усіх складових інноваційного процесу. За своїми структурними елементами вона може бути охарактеризована як така, де у взаємодію вступають соціум, державні і приватно-господарські інститути та інституції, склад і структура яких визначаються рівнем розвитку суспільних відносин, приватного бізнесу, станом економіки, кон'юнктурою ринку, соціально-політичною напруженістю, особливостями механізмів державного регулювання економіки, їх стратегічною орієнтованістю, інноваційною культурою тощо.

Питання розвитку НІС в Україні як основи самоідентифікації, підвищення рівня конкурентоспроможності розглядаються десятиліттями, але результати залишаються точковими, про що свідчить, зокрема, аналіз аналітичної доповіді НАН України «Інноваційна Україна 2020» [1], де поряд з виявленням проривних (позитивних) позицій щодо інноваційного розвитку, увага акцентована і на стримуючих (негативних). Згідно SummaryInnovationIndex Україна знаходиться у групі країн «інноватори, що формуються», а серед індикаторів рейтингурозподіл позицій є наступним: блок 1. «можливості для розвитку»: людські ресурси – «активний інноватор»; дослідницькі системи, фінанси і підтримка, – «інноватор, що формується»; блок 2. «процеси розвитку – інноваційна діяльність фірми»: інвестиції фірми, інтелектуальні активи – «помірний інноватор»; зв'язки і підприємництво – «інноватор, що формується»; блок 3. «результативність та ефективність інноваційного розвитку країни»: інноватори, економічний ефект – «інноватор, що формується». Значення зведеного індексу інновацій для України є вдвічі меншим за середнє по країнах ЄС [1].

На наш погляд, корінь наявних у розвитку НІС диспропорцій лежить у відсутності розуміння необхідності узгодженості мети, завдань, потреб і інтересів суб'єктів, що її формують і забезпечують функціонування, де дія одного суб'єкта має вплив і характеризується впливом інших. Вони не розглядають одне одного як стейкхолдери, діяльність яких має бути чітко скоординована. Саме це впливає на різновекторність стратегій, планів, проектів, способів реалізації, дій суб'єктів інноваційного процесу. Дієвим інструментарієм налагодження їх взаємодії, таким чином, може стати запровадження базових принципів та методології концепції соціальної відповідальності у функціональну взаємодію суб'єктів НІС. Серед ключових принципів варто зазначити наступні: динамічна взаємодія із заінтересованими сторонами, етична поведінка, прозорість і підзвітність, дотримання національних та міжнародних норм (правових, етичних), прав усіх сторін, відповідальність за вчинені дії або бездіяльність, взаємна реалізація потреб і узгодження інтересів, комплексність і постійність, орієнтація на удосконалення, підвищення параметрів життєдіяльності та усебічний розвиток, пріоритетність, налагодження конструктивного, орієнтованого на досягнення спільних цілей і реалізацію інтересів діалогу. В той же час, зважаючи на стан запровадження соціальної відповідальності в Україні, такий підхід можливий лише при усвідомленні і прийнятті її принципів саме державними інституціями, їх уведення у інституціональне поле, оскільки бізнес, громадські організації, окремі групи та території активно їх застосовують. І саме пасивна роль держави у цьому процесі не дає можливості їхнього комплексного застосування.

Такий підхід дозволить поступово подолати наявні конфлікти у структурі НІС, вибудувати канали постійної та прозорої взаємодії, удосконалити інституціональне забезпечення її функціонування, прискорить її адаптивність до умов середовища, забезпечить підвищення показників результативності за рахунок максимально раціонального використання інноваційного потенціалу суб'єктів інноваційного процесу та інших заінтересованих сторін.

Література:

1. Інноваційна Україна 2020 [Електронний ресурс] : національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін. ; НАН України. – К., 2015. – 336 с. Режим доступу: <http://ief.org.ua/docs/nr/4.pdf>